

Voor de muziek uit

Publieke informatie over opleidingen in het hoger onderwijs

Advies van het Kwaliteitscollege Studiekeuze-Informatie

Den Haag, 2005

Inhoud

- 1.** Inleiding en aanleiding
- 2.** Verslag van de werkzaamheden
- 3.** Visie en uitgangspunten
- 4.** Informatiestrategie
- 5.** Toekomst
- 6.** Openbaarheid, kwaliteit en marketing
- 7.** Evaluatie van de uitvoering door CHOICE van de overheidsopdracht
- 8.** Samenvattend advies van het Kwaliteitscollege per perceel

Inleiding en aanleiding

De keuze voor een opleiding is belangrijk. Als studenten een studie kiezen die bij hen past, is de kans groter dat ze gemotiveerd blijven en hun studie met succes zullen afmaken. Doordat ze elkaar enthousiasmeren, dragen bevlogen studenten bovendien bij aan een goed studieklimaat.

Aan de andere kant leidt een verkeerde studiekeuze juist tot demotivatie en een grotere kans op uitval. Studie-uitval is duur en dient daarom zo beperkt mogelijk te blijven.

Voor een goede studiekeuze is het belangrijk dat aankomende studenten van zichzelf weten wat ze willen en kunnen. Verder is het van belang dat ze een goed beeld hebben van de beroepspraktijk en van de studie.

Van de overheid en van instellingen voor hoger onderwijs mag worden gevraagd dat ze ervoor zorgen dat informatie over de inhoud en de kwaliteit van de opleidingen in het hoger onderwijs beschikbaar is op het moment waarop studenten aan een studie beginnen. Van studenten mag worden gevraagd dat ze de moeite nemen zich te informeren over de inhoud en de kwaliteit van de opleiding en over de loopbaanmogelijkheden. Als ze goed zijn geïnformeerd, kunnen ze aan de hand van eigen voorkeuren een weloverwogen keuze maken.

In deze notitie gaat het over de informatie die aanstaande studenten voor het kiezen van een studie nodig hebben en over de manier waarop overheid en onderwijsinstellingen ervoor kunnen zorgen dat de benodigde informatie inderdaad beschikbaar komt.

Eind 2002 heeft de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) aan CHOICE, een consortium van het Hoger Onderwijs Persbureau en Research voor Beleid, de opdracht gegeven om informatie voor de ondersteuning van de keuze van een opleiding in het hoger onderwijs te verzamelen en te ontsluiten. Deze opdracht omvat het verzamelen van oordelen van studenten, het verzamelen, consolideren en ontsluiten van studiekeuze-informatie uit diverse bronnen via een database, en het uitbrengen van de *Keuzegids Hoger Onderwijs*. Als waarborg voor de kwaliteit van de informatie heeft de staatssecretaris het Kwaliteitscollege Studiekeuze Informatie ingesteld, dat hem adviseert.

Samen met de instelling van het Kwaliteitscollege vormt de opdracht aan CHOICE het begin van een ontwikkelingsproces dat ertoe moet leiden dat aankomend studenten bij het kiezen van een studie kunnen beschikken over onafhankelijke, gezaghebbende informatie over de kwaliteit en de variëteit van opleidingen in het hoger onderwijs. De verwachting is dat ze daarbij uitsluitend gebruik zullen maken van op internet gebaseerde informatiebronnen. Het Kwaliteitscollege heeft in dat proces een katalyserende functie. Het college brengt jaarlijks een advies aan de staatssecretaris uit met een terugblik op de manier waarop het resultaat van de opdracht aan CHOICE heeft gefunctioneerd en de manier waarop CHOICE de overheidsopdracht heeft uitgevoerd. Het advies bevat daarnaast aanbevelingen voor de toekomst. Het onderhavige advies, dat uit 2005, kan worden beschouwd als een eindadvies, omdat het contract met CHOICE aan het einde van dit jaar afloopt.

Dit advies gaat in op de toekomstige opzet van de studiekeuze-informatie in Nederland en is voor een belangrijk deel gebaseerd op de inzichten die in de afgelopen periode zijn verworven. Voor de totstandkoming van dit advies is het Kwaliteitscollege niet over één nacht ijs gegaan; zie het verslag van werkzaamheden in de volgende paragraaf. In het advies wordt de toekomstige opzet van de studiekeuze-informatie in verband gebracht met de mogelijkheid om de opdracht aan CHOICE te verlengen. De ontwikkelingen op langere termijn zijn daarvoor richtinggevend. De haalbaarheid en de gewenste continuïteit bepalen mede de keuze voor verlenging van de opdracht aan CHOICE. Aldus wordt voor samenhang in dit advies gezorgd.

2. Verslag van de werkzaamheden

Het Kwaliteitscollege streeft naar overeenstemming onder onderwijsinstellingen over het beschikbaar stellen van informatie: het streeft naar een zogeheten participatieve informatiestrategie. Na een serie gesprekken met organisaties van belanghebbenden heeft het college begin 2004 een rondetafelconferentie georganiseerd. Daar bleken deze organisaties het erover eens dat het van belang is dat aankomend studenten in het hoger onderwijs bij het kiezen van een studie over transparante informatie kunnen

beschikken. Een van de conclusies van de conferentie was dat er weliswaar oordelen van deskundigen en studenten beschikbaar zijn, maar dat het ontbreekt aan een genormeerde set gegevens – kengetallen – die nodig zijn om een keuze voor een studie te kunnen maken. De Vereniging van Universiteiten (VSNU) en de HBO-raad toonden zich in beginsel bereid om ervoor te zorgen dat zo'n gegevensset beschikbaar komt. Die draagt namelijk bij aan verlaging van de administratieve lasten doordat de informatie slechts één keer hoeft te worden opgevraagd en de relevante informatie voor de keuze van een studie eraan kan worden ontleend.

Op verzoek van de staatssecretaris heeft het Kwaliteitscollege een voorstel voor een dergelijke set kengetallen ontwikkeld (de notitie *Opstap naar één gegevensset voor de studiekeuze*).

Het gesprek met de koepelorganisaties over deze kengetallenset verliep minder soepel dan aanvankelijk werd aangenomen. De reden was dat de instellingen toch administratieve lasten te verduren zouden krijgen om sommige gegevens te produceren.

Het Kwaliteitscollege heeft niet alleen het overleg met de belanghebbenden tot stand gebracht, maar ook samen met het ministerie van OCW een opdracht aan het Center for Higher Education Policy Studies (CHEPS) gegeven om een studie¹ te verrichten naar zogeheten *good practices* op het gebied van studiekeuze-informatie in andere landen. Een van de conclusies van die studie was dat het Engelse *Teaching Quality Information*-initiatief de moeite van nader onderzoek waard was.

De staatssecretaris heeft op 8 maart jl. en op suggestie van het Kwaliteitscollege samen met een vertegenwoordiging van de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO,) de VSNU, de HBO-raad, het Interstedelijk Studentenoverleg (ISO) en de leden van het Kwaliteitscollege een werkbezoek aan Engeland gebracht. De conclusie van al deze partijen naar aanleiding van dat bezoek was dat instellingen voor hoger onderwijs zowel in Engeland als in Nederland bereid zijn mee te werken aan de totstandkoming van een publieke verzameling van gegevens over het hoger onderwijs, mits tegelijkertijd wordt afgesproken dat de administratieve lasten voor de instellingen per saldo worden

¹ Jongbloed, Ben, Frans Kaiser, Carlo Salerno en Egbert de Weert, 'Een helpende hand in studiekeuzeland. Studiekeuze-informatieproducten vergeleken in enkele Westerse hoger-onderwijssystemen, eindrapportage', Beleidsgerichte studies Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek, nr. 109, CHEPS, Enschede, september 2004

verminderd, bijvoorbeeld door verlichting te bieden in de organisatie van het accreditatieproces. Deze afspraken moeten uiteindelijk leiden tot transparant hoger onderwijs in de vorm van een openbare gegevensverzameling waarvan de kwaliteit is gewaarborgd en die beschikbaar is voor diverse publieke doeleinden. Naast In eerste instantie ter ondersteuning van de studiekeuze, op termijn gaat het ook om zijn dat onder meer de beschikbaarheid van informatie voor *benchmarking* door het management van de instellingen voor hoger onderwijs, (horizontaal) toezicht door de stakeholders in en rondom deze instellingen en beleidsinformatie voor het departement van OCW. Het gaat hier om een belangrijke ontwikkeling met grote maatschappelijke gevolgen, waar het Kwaliteitscollege een groot voorstander van is.

Mede op advies van het Kwaliteitscollege heeft de staatssecretaris het recht op informatie voor studenten – naar analogie van het Amerikaanse *Student's Right to Know* – in de wetgevingsnotitie voor een nieuwe wet op het hoger onderwijs opgenomen. Het Kwaliteitscollege ondersteunt het streven naar afspraken tussen de staatssecretaris, de instellingen voor hoger onderwijs en de studentenorganisaties. Als de hierboven bedoelde afspraken goed functioneren, kan de staatssecretaris afzien van de mogelijkheid om de benodigde informatie nader te specificeren.

Overigens beveelt het Kwaliteitscollege dringend aan om de informatievoorziening voor studenten en beroepenvelden op een passend aggregatieniveau te laten plaatsvinden. Het onderwijsveld is permanent in beweging en de dynamiek wordt er door een grotere diversiteit van onderwijsvragers en een grotere rol van werkgevers alleen maar groter op. Dat heeft zijn weerslag op de omvang, de organisatie en de positionering van het onderwijs. Het is belangrijk dat er een niveau van aggregatie van informatievoorziening wordt gekozen dat daarbij past. Op dit moment ligt het niveau van de opleidingen het meest voor de hand. Het Kwaliteitscollege raadt af om deze informatie, bijvoorbeeld die over de inschrijvingen in het hoger onderwijs, bij voorbaat te aggregeren op het niveau van nog nader te omschrijven domeinen.

Het Kwaliteitscollege heeft nog een tweede onderzoek laten uitvoeren. Het betreft een onderzoek² door KPMG naar de bekendheid van en het oordeel over de database met studiekeuze-informatie van CHOICE bij marktpartijen die eveneens studiekeuzeproducten op de markt brengen en al dan niet plannen hebben de database van CHOICE daarbij te gebruiken. Het rapport bevat aanwijzingen dat de markt niet op alle punten zo werkt als beoogd en roept de vraag op of het doel met de huidige inrichting van het project kan worden gehaald. De conclusies van het onderzoek zijn door het Kwaliteitscollege verwerkt in het geformuleerde advies over elk van de drie percelen (zie hoofdstuk 8).

Tot slot heeft het Kwaliteitscollege de uitvoering van de opdracht door CHOICE geëvalueerd aan de hand van rapportages die het consortium heeft uitgebracht. Om het debat over enkele methodologische kwesties te verbreden, heeft het departement van OCW onlangs een rondetafelgesprek georganiseerd dat conclusies en aanbevelingen heeft opgeleverd voor de toekomstige werkwijze van CHOICE.

3. Visie en uitgangspunten

Het keuzeproces

Het Kwaliteitscollege beschouwt het proces van studiekeuze als een individueel keuzeproces. Verschillende mensen hechten op grond van hun voorkeuren een eigen waarde aan de verschillende aspecten van het onderwijs. Voor de een is het doorslaggevend dat de student in het opleidingsconcept centraal staat, voor een ander zijn dat de mogelijkheden tot e-learning en een derde hecht bijvoorbeeld meer aan de internationale oriëntatie van een opleiding of aan algemene intellectuele vorming. Het Kwaliteitscollege is van mening dat informatie over opleidingsmogelijkheden op deze gevarieerde belangstelling moet inspelen.

Verder is het belangrijk te onderkennen dat in het studiekeuzeproces weliswaar verschillende fasen kunnen worden onderscheiden (oriëntatie op een beroep, op een

² Houkes, Aenneli, en Niels Achterberg, 'Het aanbod van studiekeuze-informatie, eindrapport', KPMG, Amstelveen, 21 december 2004

studierichting of opleiding bij een bepaalde instelling of in een bepaalde stad), maar dat die fasen niet per se in een vaste volgorde worden doorlopen.

De rolverdeling tussen belanghebbenden

Bij het kiezen van een studie is het belangrijk dat aankomend studenten van zichzelf weten wat ze willen en kunnen en dat ze een goed beeld hebben van de beroepspraktijk en van de opleidingen. Van hen mag worden verlangd dat ze moeite doen om inzicht te verwerven in hun eigen belangstelling, voorkeuren en mogelijkheden. Van hen mag ook worden gevraagd dat ze de moeite nemen zich te informeren over de inhoud en de kwaliteit van een opleiding en over de loopbaanmogelijkheden. Als ze goed geïnformeerd zijn, kunnen ze voor zichzelf nagaan welke aspecten ze belangrijk vinden. Uit onderzoek is gebleken dat vooral echte, eigen ervaringen (bijvoorbeeld een dagje meelopen met een professional of een student) van belang zijn om een reëel beeld van de werkelijkheid te krijgen en fantasievolle wensbeelden te corrigeren.

Van instellingen in het voortgezet- en middelbaar beroepsonderwijs mag worden gevraagd dat ze het verwerven van zelfkennis stimuleren en ondersteunen, bijvoorbeeld door interesse- en beroepskeuzetests, oriëntatiedagen en dergelijke aan te bieden (ook op internet).

Van de overheid en van instellingen voor hoger onderwijs mag worden gevraagd dat ze er gezamenlijk voor zorgen dat informatie over de inhoud en de kwaliteit van de opleidingen in het hoger onderwijs met het oog op studiekeuze (en andere publieke doelen) beschikbaar is. Een presentatie via de moderne media (internet) kan de interactiviteit bieden die nodig is om in te spelen op individuele voorkeuren van de studenten, zonder aan betrouwbaarheid van de informatie in te boeten. Daarbij moet overigens wel rekening worden gehouden met de richtlijn markt en overheid.

De instellingen voor hoger onderwijs werken mee aan de totstandkoming van de gegevensset die voor de studiekeuze-informatie beschikbaar moet komen. De primaire verantwoordelijkheid voor het verschaffen van studiekeuze-informatie ligt immers bij deze instellingen.

In het belang van de gewenste transparantie voor burgers en studenten is de overheid ervoor verantwoordelijk erop toe te zien dat deze informatieverstrekking uniform geschiedt en dat de informatie aan nader te bepalen kwaliteitseisen voldoet.

De overheid bepaalt in overleg met de instellingen en de studentenorganisaties welke gegevens voor studiekeuzedoelinden (en andere publieke doelen) beschikbaar moeten zijn. De overheid garandeert middels een zogeheten *Trusted Third Party* dat met de leveranciers van de informatie afspraken worden gemaakt over standaards, procedures, kwaliteit en dergelijke. De overheid moet zorgen voor een passend toezicht op deze informatievoorziening, zodat de kwaliteit van de ontsloten informatie gewaarborgd blijft.

Publiek – Privaat / Markt en overheid

Gegevens over het hoger onderwijs ontsluiten voor publieke doeleinden en uit publiek gefinancierde bronnen is een taak van de overheid. Deze informatie dient 'drempelloos' voor de Nederlandse burgers toegankelijk te zijn, oftewel openbaar. Op die manier is die informatie voor uiteenlopende publieke doelen beschikbaar. Deze nadruk op publieke doelen betekent niet dat een publiek product niet goed mag worden gepromoot en verkocht. Het benutten van publieke informatie voor marketingdoeleinden en het toevoegen van specifieke diensten aan deze informatie voor specifieke doelgroepen is eerst en vooral een marktactiviteit.

In de huidige opdracht aan CHOICE is deze benadering niet helemaal consequent doorgevoerd: de database is bestemd voor intermediaire organisaties, maar niet vrij toegankelijk voor uiteenlopende publieke doelen. De verwachting dat marktpartijen de informatie in zijn geheel voor het publiek zouden ontsluiten is niet uitgekomen; dat is ook niet verwonderlijk, want marktpartijen streven andere doelstellingen na. Daarentegen wordt de papieren keuzegids gesubsidieerd. Die zou er zonder overheidssubsidie immers niet zijn. Wanneer de database voor het publiek ontsloten zal zijn, is er geen reden meer om de papieren gids te subsidiëren, want in dat geval is de informatie van de gids al publiekelijk beschikbaar via het web.

Uitgangspunten

De publieke gegevensverzameling heeft betrekking op het geaccrediteerde hoger onderwijs, dat wil zeggen: zowel het bekostigde als het aangewezen onderwijs. Om de administratieve lasten van de instellingen te beperken, worden de te kiezen standaards voor de gegevensset in overleg met de instellingen voor hoger onderwijs vastgesteld. De administratieve lasten van de instellingen moeten beperkt blijven. Als gevolg daarvan kan de benodigde gegevensset – eventueel in eerste instantie – worden beperkt tot de beschikbare gegevens. In dat geval moet het begrip 'beschikbaar' wel ruim worden geïnterpreteerd: ook gegevens die momenteel voor interne managementdoeleinden beschikbaar zijn, worden als beschikbaar beschouwd. Voor een zinvolle ontsluiting conform landelijke enstandaards komt het hanteren van dit uitgangspunt toch al neer op een aanzienlijke inspanning voor de instellingen, die hun administratieve processen – overigens geheel toevallig – niet volgens de landelijke enstandaards hebben georganiseerd.

De deelverzameling 'gestructureerde informatie (kwalitatief en kwantitatief)' uit de beschreven gegevensset voor studiekeuzedoelstellingen kan als vertrekpunt voor een gegevensset dienen (zie de notitie *Opstap naar een gegevensset voor de studiekeuze*).

Overweging

De huidige praktijk is dat praktische factoren die geen betrekking op de inhoud van de opleidingen hoeven te hebben toch een rol spelen bij de keuze voor een opleiding in een bepaalde stad. Dergelijke factoren zijn bijvoorbeeld het karakter van de studiestad, de bereikbaarheid van de instelling en de beschikbaarheid van (betaalbare) woonruimte. Door de momenteel nog beperkte differentiatie tussen de opleidingen in het hoger onderwijs is de vraag naar studiekeuze-informatie in bepaalde opzichten nog beperkt. Met de huidige roep om meer differentiatie wint dergelijke informatie aan belang. Verstrekking van goede studiekeuze-informatie zal de differentiatie bevorderen. In die zin loopt het verstrekken van uitvoerige, kwalitatief goede studiekeuze-informatie 'voor de muziek uit'.

4. Informatiestrategie

Omdat alle betrokken organisaties belang hebben goede informatie over het hoger onderwijs, is het wenselijk om bij het ter beschikking stellen daarvan te opereren vanuit een gezamenlijke visie van alle eigenaren en gebruikers van (bronnen van) studiekeuze-informatie.

De overheid is ervoor verantwoordelijk dat de informatie transparant is voor burgers en studenten. Zij moet erop toezien dat de verstrekking ervan op uniforme wijze plaatsvindt en dat de informatie aan de nader te bepalen kwaliteitseisen voldoet. Het ligt om die reden voor de hand dat OCW het initiatief neemt om partijen bijeen te brengen. Het ministerie zal daartoe een convenant opstellen en dat inbrengen in het bestuurlijk overleg met de VSNU, de HBO-Raad, Paepon en de studentenorganisaties ISO (Interstedelijke Studenten Overleg) en LSVb (Landelijke Studentenvakbond). Het Kwaliteitscollege beveelt aan om op basis van het convenant een Stuurgroep Transparant Hoger Onderwijs in te stellen, waarin zowel studenten als instellingen zijn vertegenwoordigd. Deze stuurgroep vormt de schakel tussen vragers en aanbieders van studiekeuze-informatie en bewaakt de uitvoering van de gemaakte afspraken.

5. Toekomst

Het Kwaliteitscollege ondersteunt de gedachte van een fase na het sluiten van het convenant. Het – op korte termijn door partijen te ondertekenen – convenant als bestuurlijke basis voor de Stuurgroep Transparant Hoger Onderwijs heeft een toegevoegde waarde: de convenantpartners verbinden zich ermee aan het proces dat moet leiden tot transparant hoger onderwijs. Voor de fase daarna beveelt het Kwaliteitscollege aan om de studie-informatie te laten verzamelen en verstrekken door de stichting SURF, een instelling die van en voor de instellingen in het hoger onderwijs is. De instellingen voor het hoger onderwijs dragen immers slechts primaire verantwoordelijkheid voor het verschaffen van studiekeuze-informatie.

Het Kwaliteitscollege adviseert een kwartiermaker aan te stellen die onder meer een nieuwe uitvoeringsorganisatie moet inrichten. Zijn rapportage moet de informatiebronnen, de gegevensdefinities, de enstandaards, de procedures, de manier waarop de kwaliteit wordt geborgd en dergelijke beschrijven. Ook de bestuurlijke inbedding van de nieuwe uitvoeringsorganisatie moet in de rapportage worden beschreven, evenals de verhouding van deze uitvoeringsorganisatie tot de al bestaande organisaties. Wat het profiel van de kwartiermaker en diens ondersteuning betreft, adviseert het Kwaliteitscollege op zoek te gaan naar iemand die bestuurlijk en informatiekundig goed is ingevoerd en die in het onderwijsveld breed wordt gerespecteerd.

Het Kwaliteitscollege vraagt bovendien aandacht voor de borging van de kwaliteit van de informatie. De manier waarop die kwaliteit wordt geborgd, moet transparant zijn, en de positionering van het toezicht op de kwaliteit moet er deel van uitmaken. Algemeen toezicht als onderdeel van een zesjaarlijkse accreditatieprocedure acht het college uit oogpunt van handhaafbaarheid te mager. Het is voorstander van onafhankelijk toezicht op het verzamelen en verschaffen van informatie namens de overheid, maar niet door de overheid.

Omdat toekomstige ontwikkelingen hoofdzakelijk op het web gebaseerd zullen zijn, beveelt het Kwaliteitscollege een zware rol voor SURF aan. Het voordeel van SURF boven andere partijen is dat de instellingen voor hoger onderwijs daarmee zelf verantwoordelijk worden voor de beschikbaarstelling van de informatie via het web. Het rijk zal naar de mening van het college een financiële bijdrage moeten leveren om een en ander mogelijk te maken.

Het college steunt de keuze van de overheid om de database al op korte termijn voor het publiek in brede zin te ontsluiten. Internet is daarvoor het geëigende medium. Het college vindt dat de database uiterlijk 1 januari 2006 voor het publiek beschikbaar moet zijn.

Het college adviseert dringend om al in de beginfase niet de papieren studiekeuzegids, maar de database via een proefsite te ontsluiten. Aan ontsluiting van het boek kleven de

nodige bezwaren, die zijn terug te vinden in het advies van het Kwaliteitscollege per perceel (hoofdstuk 8). Er hoeft geen tijdverlies op te treden, mits SURF op tijd genoeg redactionele capaciteit ter beschikking staat.

Het college is in beginsel bereid om zijn huidige rol van adviseur van de staatssecretaris na ondertekening van het convenant ook te vervullen voor de Stuurgroep Transparant Hoger Onderwijs. In dat geval stelt het voor om de stuurgroep in de eerste fase te adviseren over studiekeuze-informatie en over kwaliteitsaspecten van de publieke verzameling van gegevens over het hoger onderwijs in algemene zin.

6. Openbaarheid, kwaliteit en marketing

Het Kwaliteitscollege heeft er hiervoor al op gewezen dat het vindt dat studiekeuze-informatie – en transparante informatie over het hoger onderwijs in het algemeen – openbare informatie van en voor het hoger onderwijs zelf is. Dergelijke informatie moet publiek toegankelijk en van onomstreden kwaliteit zijn. Marketing is een essentieel onderdeel van het ontsluiten van informatie over het hoger onderwijs. Mede gelet op de ervaringen van de afgelopen jaren en het geschetste toekomstperspectief moet meer aandacht worden besteed aan de doelen en de doelgroepen van studiekeuze-informatie en moet voor een effectieve marketing worden gezorgd. Het informatiegebruik kan worden bevorderd door het 'organiseren van de vraag'. Het eerder aangehaalde KPMG-rapport wijst in deze richting.

Marketing van studiekeuze-informatie heeft naar mening van het Kwaliteitscollege twee doelen, die in elkaars verlengde liggen:

1. vergroting van het besef van het belang van goede studiekeuze-informatie bij alle betrokkenen en helderheid over de eigen verantwoordelijkheid/rollen van (aankomend) studenten, ouders, instellingen, scholen etc. Een en ander leidt tot een gemotiveerd gebruik van studiekeuze-informatie.

2. vergroting, door middel van een gedifferentieerde aanpak, van de bekendheid van een publieke database/website bij alle relevante doelgroepen en vergroting van het gebruik ervan.

Zoals eveneens hiervoor beschreven ziet het Kwaliteitscollege drie hoofddoelgroepen voor een publieke database/website:

- a. *Eindgebruikers*: (aankomend) studenten of andere gebruikers die, zoveel mogelijk op basis van individuele voorkeuren, zelfstandig op zoek kunnen gaan naar studiekeuze-informatie. Ze moeten weten waar ze voor deze informatie terecht kunnen, wat de status van de beschikbare informatie is en hoe ze de informatie gemakkelijk kunnen vinden.
- b. *Intermediairs*: organisaties/personen die bij een verzoek om studiekeuze-informatie bemiddelen, faciliteren of doorverwijzen, zoals scholen, instellingen voor hoger onderwijs, faculteiten, opleidingen, studentenvakbonden, studieverenigingen, het ministerie van OCW, de onderwijsinspectie, steunpunten studiefinanciering, onderzoeksinstituten etc. Bij personen moet vooral worden gedacht aan docenten, decanen, studievoorlichters en studiekeuzeadviseurs.
- c. *Marktpartijen*: schriftelijke of digitale aanbieders van informatie over hoger onderwijs die het materiaal uit de database kunnen gebruiken voor eigen artikelen, overzichten, rankings, specials, publicaties, websites, ict-applicaties etc. De afgelopen drie jaar is vooral met deze marktpartijen samenwerking gezocht. Deze relaties moeten worden gecontinueerd en uitgebreid.

De marketingdoelstellingen kunnen worden vertaald naar concrete resultaten over het bereik en de reikwijdte van de publieke database, website en activiteiten, eventueel voor specifieke doelgroepen, tijdelijk te ondersteunen waar dit relevant en gewenst is.

7. Evaluatie van de uitvoering door CHOICE van de overheidsopdracht

De opdracht die de overheid in 2002 aan CHOICE heeft verstrekt, is van meet af aan een hybride opdracht geweest die CHOICE in de positie van opdrachtnemer én

marktpartij heeft geplaatst. Dat heeft in de praktijk, vooral als het gaat om de database, de rolverdeling voor veel buitenstaanders (marktpartijen) ondoorzichtig gemaakt en het gezag van de database geen goed gedaan. Het eerder aangehaalde rapport van KPMG laat zien dat het feitelijke gebruik van de database marginaal is en dat de resultaten van de marketinginspanningen beneden verwachting blijven. Dat heeft aan de ene kant te maken met de sterke nadruk op het product in de opdracht aan CHOICE en op de uitvoering. Aan de andere kant komt dat ook doordat de marketingactiviteiten van CHOICE laat op gang zijn gekomen. Om die reden heeft het Kwaliteitscollege in 2005 met CHOICE resultaatsafspraken gemaakt over het bereik en de reikwijdte van de database. Hoewel CHOICE de overeengekomen resultaten heeft bereikt, verwacht het Kwaliteitscollege dat de database niet optimaal zal worden benut wanneer de ingeslagen weg wordt gevolgd. Daarom stelt het college voor de toekomst een nieuwe rolverdeling voor.

CHOICE heeft veel nadruk gelegd op het verzamelen en het consolideren van studiekeuze-informatie. Dat is in het begin van een proces voor de ontwikkeling van een database begrijpelijk. Bij de participatieve informatiestrategie die het Kwaliteitscollege voorstaat komt de nadruk meer te liggen op de gehele keten en op alle mogelijke leveranciers en gebruikers van informatie. Het Kwaliteitscollege adviseert daarom om in de toekomst meer te denken en te werken vanuit de begrippen 'keteninformatisering' en '(eind)gebruiker'. Dat impliceert dat wanneer studenten in de toekomst bijvoorbeeld via het web worden geënquêteerd, dat moet gebeuren binnen deze langetermijnvisie.

Ook in deze langetermijnvisie blijft *geaccrediteerd* hoger onderwijs het bereik. Dat betekent dat ook informatie over het aangewezen hoger onderwijs moet worden verzameld en ontsloten. CHOICE werkt daaraan, bijvoorbeeld door het geleidelijk introduceren van studentenenquêtes in het aangewezen onderwijs. Ook zijn specifieke enquêtes voor deeltijd- en masterstudenten ontwikkeld. CHOICE heeft dat proces adequaat in gang gezet.

De informatie ter ondersteuning van de keuze van een masteropleiding door bachelorstudenten verdient specifieke aandacht. Doordat masteropleidingen de afgelopen jaren nog volop in ontwikkeling waren, kostte het moeite om informatie te

verzamenen over deze opleidingen en over de aansluiting tussen specifieke bachelor- en masteropleidingen.

Uit het eerder genoemde rondetafelgesprek over methodologische kwesties neemt het Kwaliteitscollege het oordeel van experts over dat het minimumaantal van 50 te enquêteren studenten bij (zeer) kleine opleidingen minder strikt mag worden gehanteerd.

Tot slot constateert het Kwaliteitscollege dat de huidige manier van het berekenen en presenteren van de studentenoordelen met de zogeheten driehoekjes ook bij experts algemeen op bezwaren stuit. Het Kwaliteitscollege adviseert het gebruik deze driehoekjes te staken. Alternatieven verdienen de voorkeur.

8. Samenvattend advies van het Kwaliteitscollege per perceel

Perceel 1

Het Kwaliteitscollege adviseert de landelijke studentenenquête te blijven uitvoeren en de opdracht aan CHOICE daartoe met drie jaar te verlengen. De opdracht kan qua strekking gelijk blijven, maar eventueel methodologische wijzigingen ondergaan (steekproefgrootte, aggregatie, presentatie). Daarnaast kan dit perceel mogelijk worden aangevuld met oordelen van werkgevers en afnemers uit het beroepenveld. Het Kwaliteitscollege wil graag betrokken blijven bij de opzet en bij eventuele aanpassingen van de vragenlijst.

Het Kwaliteitscollege adviseert voor het jaar 2005 de door CHOICE geoffreerde plusopties die op dit perceel betrekking hebben (1a tot en met 1d) te laten uitvoeren.

Perceel 2

De opdracht voor perceel 2, de database, kan flinke wijzigingen ondergaan. Deze wijzigingen kunnen betrekking hebben op de veranderende scope van het perceel en de bestuurlijke context:

1. De database, die momenteel alleen is bestemd voor marktpartijen die studiekeuzeproducten op de markt brengen, kan worden omgevormd tot een

database die, wanneer hij via het web wordt ontsloten, ook voor andere doelgroepen beschikbaar komt. De oude doelgroep (marktpartijen en organisaties van belanghebbenden) blijft bestaan, maar wordt uitgebreid tot het publiek.

2. Eventueel kan werken aan interactieve uitwisseling van gegevens met de instellingen (via het web) tot aanpassing van de opdracht leiden, evenals de wens tot extra data (de kengetallen), zoals NVAO-gegevens. Een en ander houdt verband met het wetgevingstraject hoger onderwijs en met de ambities van de NVAO om tot een register voor het hoger onderwijs te komen.
3. Bij de koepelorganisaties lijkt voldoende draagvlak te bestaan voor een participatieve informatiestrategie. In dit kader zal het nodig zijn de bestuurlijke setting aan te passen (gezamenlijk opdrachtgeverschap, evt. nieuwe opdracht en uitvoerder).

Het Kwaliteitscollege kan op dit moment niet overzien in welk tempo en voor welke aspecten de huidige opdracht aan CHOICE door de geschetste ontwikkelingen zal moeten worden aangepast. Met inachtneming van deze ontwikkelingen en vraagpunten adviseert het Kwaliteitscollege om de opdracht aan CHOICE tenminste met een jaar te verlengen, totdat die duidelijkheid er wel is. Bij wijziging van de opdracht dan wel de opdrachtnemer dient continuïteit gegarandeerd te zijn.

Voor 2005 adviseert het Kwaliteitscollege twee van de drie door CHOICE geoffreerde plusopties voor dit perceel (2a, de ROA-arbeidsmarktinformatie, en 2c, de inventarisatie van niet-bekostigde instellingen voor hoger onderwijs) te laten uitvoeren. Plusoptie 2b (vernieuwing masterinventarisatie) acht het Kwaliteitscollege met het oog op de lopende ontwikkelingen op bestuurlijk en inhoudelijk vlak op dit moment voorbarig.

Perceel 3

Het Kwaliteitscollege adviseert om ernaar te streven de database nog dit jaar via een studiekeuzewebsite te ontsluiten. Zodra dat zal zijn gebeurd, is er naar mening van het Kwaliteitscollege voor de overheid geen reden meer om een papieren studiekeuzegids te financieren. Mogelijk betekent dit dat er in 2006 geen dergelijke gids meer hoeft te worden gemaakt.

Op dit moment is het nog onduidelijk of het gaat lukken om de studiekeuzewebsite in 2005 *on line* te krijgen. Daarom adviseert het Kwaliteitscollege er rekening mee te houden dat de opdracht aan CHOICE nog een jaar moet worden voortgezet.